

FG0045 Examensarbete 15 hp

Lärarexamen med inriktning musik

2015

Institutionen för musik, pedagogik och samhälle

Handledare: Ronny Lindeborg

Sofia Hansson

Jag var "fel" i skolan

Tysta elever ur lärares perspektiv

Sammanfattning

Jag har många gånger känt mig ”fel” under min skolgång. Utåtriktad, att ta för sig etc. har intalats som positiva egenskaper, medan exempelvis tyst och introvert ofta används i negativ benämning. Vad innebär det att vara introvert eller extrovert? Det är biologiskt mätbart och ärftligt. Våra hjärnor fungerar faktiskt olika. Det styrs av hur vi reagerar på ett ämne som dopamin, och hur våra blodflöden styrs i hjärnan. Introverta visar bland annat högre aktivitet i områden som står i förbindelse med känslocentra i limbiska systemet. Detta innebär bland annat att introverta aktiverar känslor som rädsla och skräck lättare i pressade situationer. Myers Briggs Type Indicator (MBTI) är ett personlighetstest som mäter bland annat extraversion och introversion. Femfaktorteorin mäter också detta, och är idag den enda erkända personlighetsmodellen inom psykologin. Kulturella långtidsstudier visar på att det finns en ökad trend kring utåtriktad beteende sen 50-talet. Att ta plats har blivit en positiv egenskap som uppmannas och hyllas, vår tids ideal. Det finns flera konkreta exempel på vetenskaplig dokumentation om vad som skiljer introverta och extrovert åt i det centrala nervsystemet, i praktiken. Bland annat förbättras extrovertas verbala förmåga i en kombination av tidspress och koffein, vilket är det motsatta hos introverta. Det är viktigt att inte glömma bort att man fungerar olika och har olika förutsättningar. Introverta behöver avskildhet för att överhuvudtaget kunna vara kreativa och produktiva.

Mitt syfte är att undersöka hur lärare upplever och tänker om de inåtvända eleverna i skolan. Jag har använt elektroniska enkäter som metod för att samla in mina svar. Man kan ana en okunskap kring introversion och extroversion som jag grundar i litteratur och hur majoriteten av lärarna beskriver vad de tänker när de hör ”introvert”. Jag ser också en tendens till okunskap när jag ser till deras svar kring hur de vill göra för att anpassa efter varje individ i klassrummet. Ambitionen verkar vara att anpassa för varje individ, men verkar trots allt ganska ofta falla in på att anpassa efter en mer extrovert personlighet.

Nyckelord: Introvert, Extrovert, Personlighetstyp, Utåtriktad, Inåtvänd, Lärande, Amygdala, Myers Briggs Type Indicator, Femfaktorteorin, Klassrum, Elever, Undervisning

Innehållsförteckning

1	INLEDNING.....	5
2	BAKGRUND	7
2.1	Biologisk aspekt	7
2.2	Social skolkontext.....	8
2.3	Känslocentra hos introverta.....	9
2.4	Femfaktorteorin och Myers Briggs Type Indicator.....	10
2.5	Personlighetsdrag.....	11
2.6	Normer och ideal	12
2.7	Psykologi.....	13
3	SYFTE	15
4	METOD	16
4.1	Genomförande	17
4.1.1	Utformandet av min enkät.....	17
4.1.2	Enkätsvar	19
5	RESULTAT	21
6	DISKUSSION	29
6.1	Anpassa undervisningen efter eleven eller anpassa eleven efter undervisningen?	29
6.2	Tysthet = Svaghet?	31
6.3	Extrovert uppmuntran	33
6.4	Mål och betyg.....	34
6.5	Slutsatser	35
	BILAGOR.....	40
	Enkät.....	40

1 INLEDNING

Jag har många gånger under min skolgång känt mig ”fel”, och med ”fel” menar jag att många egenskaper jag haft/har, har i skolan intalats vara negativa egenskaper. Utåtriktad, att ta för sig etc. har intalats som positiva egenskaper medan exempelvis tyst och introvert ofta används i negativ benämning. Jag ser att en utåtriktad person och en inåtvänd person är två olika individer med olika potential. Men i skolan så kände jag mig bara fel. Som tur var brydde jag mig inte särskilt mycket om vad andra sa och jag gick min väg ändå, däremot kunde jag i svaga stunder tycka det var jobbigt att vara som jag var och kände en press att ”jobba bort” dessa sidor, öva mig till att bli mer utåtriktad, ta mer plats etc. När jag förstod varför jag var som jag var, att jag var *introvert*, var det en enorm lättnad för mig. Jag insåg att jag inte behövde kämpa emot mig själv och att det fanns ett värde i att vara som mig också.

Jag fick reda på om introversion och extroversion, så sent som en bit in på min lärarutbildning på musikhögskolan. Hade någon berättat om detta för mig tidigare hade det underlättat enormt mycket för mig. Det var påfrestande ibland att känna att ens egenskaper uppfattades som något negativt. Jag fungerade ju bara på ett annat sätt, det borde väl inte betyda att det är sämre? Jag kände mig egentligen bara fel gentemot skolan och samhället, i mig själv kände jag mig ”rätt”. Idag inser jag att jag varit lika ”rätt” som alla andra i skolan. Jag var/är bara en minoritet. Det är ingen universell sanning att utåtriktad beteende, att ta plats etc. är tecken på *bra* egenskaper.

På grund av denna erfarenhet lägger jag stor vikt vid att man som lärare är medveten om de olika personlighetsdrag som finns, ifrågasätter de normer som finns för att inte undermedvetet förmedla något som kan innebära att eleven på något sätt påverkas.

Dessutom ligger det i mitt intresse att anpassa undervisningen för varje individ, eftersom det är en del av en lärares uppdrag. Det ska alltså inte ha någon betydelse om man är inåtvänd som elev eller inte. Men har det verkligen inte någon betydelse, i praktiken? Det kommer jag bland annat undersöka vidare.

Min förhoppning är att min undersökning ska sprida och höja medvetenheten och kunskapen kring olika personlighetsdrag och ge en klarare bild av vad man behöver göra som lärare för att *alla* elever ska få de bästa förutsättningarna. Jag tror att mer kunskap behövs för att utveckla undervisningen, så att den ska nå varje enskild elev på bästa sätt, oavsett personlighetsdrag.

2 BAKGRUND

Under denna rubrik kommer jag att gå igenom introversion och extroversion utifrån ett biologiskt perspektiv, på vilket sätt våra hjärnor skiljer sig åt. Jag kommer också in på en mer social kontext kopplat till skolan, och hur det kan upplevas i olika skolsammanhang för olika personlighetstyper. Följande rubrik utgår från ett kliniskt neurofysiologiskt perspektiv, där jag kommer in på känslocentra och hur denna del av hjärnan lättare blir aktiverad hos introverta. Detta följs av att jag går in på ett par olika personlighetstest som finns, varav den ena är den idag enda erkända personlighetsmodellen inom psykologin. Jag kommer in kort på personlighetsdrag och omöjligheten kring att ändra den, som sedan följs av en rubrik som handlar om normer och ideal som idag verkar finnas. Slutligen utgår jag från ett psykologiskt perspektiv och ger några konkreta exempel på vad man kan tänka på, i detta fall som lärare, när man bemöter introverta och extroverta elever.

2.1 Biologisk aspekt

Vad innebär det att vara introvert eller extrovert? Introversion och extroversion är biologiskt mätbart, och ärftligt. Våra hjärnor fungerar faktiskt olika. Introversion och extroversion styrs av hur vi reagerar på ett ämne som dopamin, och hur våra blodflöden styrs i hjärnan (Jonkman 2014). Linus Jonkman, författaren av boken *Introvert – den tysta revolutionen*, beskriver hur forskningen står idag och uttrycker förenklat att de olika dragen är olika känsliga för yttre aktivitet.

Med andra ord känner introverta snabbt att det händer tillräckligt mycket och blir lätt överstimulerade av sin yttre omgivning, medan extroverta behöver mer aktivitet för att uppnå samma stimulans. ”Resan” till att bli överstimulerad är kortare i en introverts hjärna;

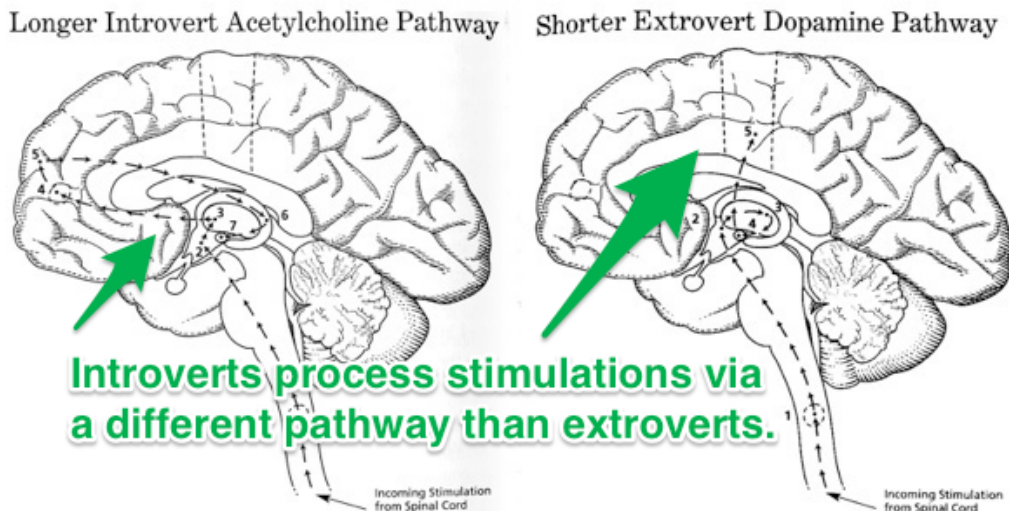

Bild hämtad från Linus Jonkmans hemsida (www.linusjonkman.com)

Jonathan Rauch (2003) ger ett exempel på hur detta kan visa sig i verkliga livet, i en artikel i *The Atlantic*;

Extroverts are energized by people, and wilt or fade when alone. They often seem bored by themselves, in both senses of the expression. Leave an extrovert alone for two minutes and he will reach for his cell phone. In contrast, after an hour or two of being socially "on," we introverts need to turn off and recharge. (Rauch 2003 s1)

Ett klassrum med många elever är då rimligtvis en enerverande miljö för en person med introverta drag, där mycket ljud och yttre aktivitet finns.

2.2 Social skolkontext

Något som också skiljer sig mellan introverta och extroverta är den process som sker när man tar in information, bearbetar den och reagerar (Wagele 2006). I en klassrumssituation skulle detta kunna vara att en lärare ställer en fråga till en elev.

Elisabeth Wagele (2006), musiker och författare, har spenderat en livstid på att studera olika personlighetstyper. Hennes intresse blev väldigt starkt när hon observerade skillnaderna mellan elevers och lärares beteenden. Wagele (2006) beskriver att introverta tar in informationen, bearbetar och reflekterar den under en längre tid innan de reagerar, medan

extroverta reflekterar och reagerar nästan samtidigt. Hon beskriver vidare att introverta behåller sina känslor på insidan medan de reflekterar över sina erfarenheter etc. Innan denna process är klar kan en introvert uppleva sig mer eller mindre förvirrad. När orden väl kommer är de dock väl genomtänka och de står fast vid dem (Wagele 2006).

Det handlar med andra ord inte om social inkompetens hos introverta, utan att processen helt enkelt bara ser olika ut för extroverta och introverta personlighetsdrag. Och tänker man lite till, finns det plats och tid för denna introverta process i ett klassrum? Vad händer när majoriteten slänger ur sig orden och allting förväntas hända direkt i stunden? För min del hände detta; jag satt tyst. Jag kunde få panik inombords om en fråga ställdes direkt till mig inför klassen, eftersom det kändes som att de i princip bad mig blotta min själ inför alla. Förmodligen hade det med att göra att jag just blev utsatt för en situation där jag inte hade möjlighet att i lugn och ro bearbeta det jag just hört, innan jag skulle svara. Wagele (2006, s127) uttrycker denna situation som kan uppstå, på följande sätt; ”Worrying that their (...) slowness to respond is not acceptable to others only increases their anxiety.”

2.3 Känslocentra hos introverta

Georg Stenberg, forskare inom klinisk neurofysiologi, beskriver på sin hemsida om olika studier han gjort. Han hänvisar bland annat till två studier där han menar att introverta visar högre aktivitet i områden som står i förbindelse med känslocentra i *limbiska systemet* (Stenberg, Risberg, Warkentin, & Rosén, 1990; Stenberg, Wendt & Risberg 1993). Detta var resultatet av mätningar av cerebralt blodflöde (hur blodet fördelas i olika regioner av hjärnan) där denna fördelning visade sig skiljas åt mellan extroverta och introverta.

För att förtydliga, det *limbiska systemet* tillhör det centrala nervsystemet och är hjärnans känslocentrum. Ibland kallas den delen av hjärnan också för ”känslohjärnan”. Det *limbiska systemet* utgör bland annat delarna amygdala, septum och talamus (Psykologiguiden 2015). Amygdala har bland annat en stor roll i det tillstånd vi kan kalla ”fight-or-flight response”, det vill säga det tillstånd vi hamnar i vid larmberedskap; vi hamnar bland annat i känslor som rädsla, skräck och vrede där blodtryck, andning, hjärtverksamhet etc. justeras i kroppen (Psykologiguiden 2015). Wagele (2006) menar på att det kan vara just amygdala som lätt

aktiveras hos introverta i en situation där de blir pressade; ”Introverts who have trouble thinking when put on the spot may be in the grip of their amygdala.” (Wagele 2006 s127)

2.4 Femfaktorteorin och Myers Briggs Type Indicator

Det finns etablerade personlighetstest, men majoriteten av testen har svårt att hävda sig vetenskapligt, bland annat Myers Briggs som jag återkommer till. Det finns idag bara ett personlighetstest som har vetenskapligt stöd, och kallas för ”femfaktorteorin”, också ”Big Five” (Jonkman 2012). Vad man baserat testets validitet kring är att de fem personlighetsdragen testet handlar om är;

- A: Gemensamma för alla kulturer över hela planeten
- B: De anses ha en hög ärftlighetsfaktor (upp till 90% på vissa drag)
- C: De kan förklaras och detekteras biologiskt. (Jonkman 2012).

Testet publicerades av de amerikanska psykologerna Paul T. Costa och Robert R. McCrae, under mitten av 1980-talet, som till stor del byggt vidare på tidigare forskning av Raymond B. Catell (Psykologiguiden 2015).

I ”big five” mäts de 5 grundläggande personlighetsdragen för att se hur utpräglade de är, och ett av dem som mäts är just dimensionen mellan introversion och extroversion (Jonkman 2012). Bland annat kan arbetsgivare använda sig av detta test på arbetssökande för att se hur de passar. Jonkman (2012) lyfter fram att det inte finns något rätt eller fel här, utan starka värden på vardera hållen har helt enkelt olika konsekvenser som är bra eller dåliga beroende på vilken situation det handlar om.

De övriga fyra dragen har inte relevans för just min uppsats, men jag nämner dem ändå för att ge en full beskrivning av vilka personlighetsdrag som mäts i femfaktorteorin; öppenhet, beslutsamhet, medgörlighet samt hur känslorienterad man är (Jonkman 2012).

Myers Briggs Type Indicator (MBTI) är också ett personlighetstest, dock ett mer kritiserat sådant (Jonkman 2012). Det är dock ett av de mest använda arbetspsykologiska testen för att

bland annat skapa ett bra ”team”, där resultatet kan ”hjälpa varje teammedlem att bättre förstå hur hans eller hennes team fungerar” (Hammer s2 2012).

Man utgår i detta test från fyra skalor, eller dimensioner, som blir mer eller mindre starka, och resultatet blir en kombination av dessa (i form av fyra bokstäver) som sammantaget talar om vilken personlighet du har, eller med andra ord, vilka egenskaper som är starka hos dig. Det kan bli sexton olika kombinationer av bokstäver. De fyra skalorna man mäter utifrån är (1) introversion (I) och extroversion (E), (2) sinnesförmimelse (S) och intuition (N), (3) tanke (T) och känsla (F) samt (4) bedömning (J) och perception (P) (Hammer 2012).

Men vad betyder då dessa dimensioner? Introversion och extroversion behöver jag kanske inte gå in på. Men de övriga, vad menas med dem? Sjöberg (2013) beskriver de på följande sätt; att dimensionen mellan sinnesförmimelse och intuition handlar om i vilken mån man förlitar sig på sinnesorganen, d v s är faktaorienterad, eller går på intuition; det mer omedvetna. Dimensionen mellan tanke och känsla handlar om i vilken mån man fattar logiska, objektiva och rättvisa beslut eller förankrar sig i sitt personliga värdesystem, d v s är mer subjektiv. Sjöberg (2013) menar vidare att känsla samtidigt kan handla om att man tar mer hänsyn till andra som berörs av beslutet som tas. Dimensionen mellan bedömning och perception handlar om i vilken mån man vill leva planerat och ha snabba beslut eller vara flexibel och spontan och hålla olika möjligheter öppna.

2.5 Personlighetsdrag

Hillström beskriver i en artikel att personlighetsdragen, introversion och extroversion, är medfött och att man inte kan gå från att vara introvert till extrovert eller tvärtom. Man kan lära sig att bete sig extrovert men man får inte en mer extrovert personlighet för det (Lagercrantz 2012).

Pia Rosander, som forskar kring personlighetspsykologi står också fast vid detta. Hon uttrycker metaforiskt, kring omöjligheten att ändra sin personlighet, att man i början av ett förhållande kanske kan dölja sina mindre goda sidor men att det bara går under en begränsad

period (Stark 2013). Trots forskning utsätts dock elever för att formas åt det extroverta hållet i skolan, uttrycker författaren och föreläsaren Susan Cain (2012) i en föreläsning.

2.6 Normer och ideal

Cain (2012) uttrycker fortsättningsvis i sin föreläsning att man tidigt i livet får lära sig att man som introvert inte passar i världen. Cain menar att man tydligt får känna på det som introvert i skolan där det kretsar mycket kring grupparbeten och att man ska nätverka med varandra för sakens skull.

Linus Jonkman (2014) beskriver att kulturella långtidsstudier visar på en ökad trend kring detta utåtriktade beteende sen 50-talet. Att ta plats har blivit en positiv egenskap som uppmannas och hyllas, ”den sociala världens simborgarmärke”. Den utåtriktade människan har med andra ord blivit vår tids ideal (Jonkman 2014).

Något som förstärker detta på ett talande sätt är något som Cain (2012) lyfter fram i sin föreläsning om introversion, något som hon kallar det nya grupptänkandet. Cain exemplifierar detta med hur klassrummen ofta ser ut idag. Förr satt man ofta i rader av bänkar och jobbade mer självständigt. Idag är det typiska klassrummet uppbyggt av ”öar”, där fyra till sju barn sitter vända mot varandra och ska arbeta tillsammans i grupparbete efter grupparbete. Det är anpassat för barn som behöver mängder av stimulans. Cain uttrycker det som att de ska bete sig som medlemmar i en kommitté. Och är man då ett barn som föredrar att vara för sig själv, eller tänka eller arbeta själv, så ses man ofta som en avvikare eller i värsta fall som ett problemfall (Cain 2012).

En övervägande majoritet av lärarna uppger sig tro att den ideala eleven är extrovert och inte introvert, trots att de introverta enligt forskning får bättre betyg (Cain 2012). Rosander har studerat samband mellan personlighet och inlärningsmetodik och menar på att det finns ett samband mellan personlighet och slutbetyg, och undersökningen i Rosanders avhandling visar detsamma, att introverta personlighetstyper får högre betyg än extroverta (Södergren 2013).

Om man utgår från de extroverta ideal som bland annat Jonkman beskriver, samt forskningen

som visar på att introverta får bättre betyg, varför skulle man vilja ändra på en introvert personlighet? Är det extroverta idealet så pass starkt att majoriteten blir blind för de förmågor som kan ligga bakom en introvert personlighet?

2.7 Psykologi

När det kommer till kreativitet och produktivitet har psykologer funnit att människor som är väldigt bra på att utbyta idéer och få idéer att utvecklas visar tecken på tydlig introverthet (Cain 2012). Cain menar att man måste se värdet i introverta, istället för att försöka förändra dem, och uttrycker fortsättningsvis att grupparbeten i skolan tar en allt för stor plats. Cain menar att, alla behöver nödvändigtvis inte sluta samarbeta med varandra, men det är viktigt att inte glömma bort att avskildhet kan vara en förutsättning för vissa att överhuvudtaget kunna vara kreativa och produktiva. Det är viktigt även för extroverta att jobba själva, eftersom att det delvis är i avskildhet djupare tankar kan uppstå (Cain 2012).

Cain (2012) berättar att de, enligt henne själv, mest gripande brev hon får är från barn som far illa över välmenande vuxna i deras liv som tycker att de borde bli lite mer som deras mer utåtriktade syskon, när barnet själv vet att det aldrig kommer bli så eftersom det talar emot hans/hennes natur. Det kommer också många brev från föräldrar som berömmar sitt barn på flera sätt, *men* att det skulle bli så mycket bättre om barnet kunde ta mer plats i klassrummet.

Jonkman (2014) får också massvis med liknande brev. Han kan få frågor som; går det att fixa? Hur kan jag få honom att ta för sig? Jonkman (2014) uttrycker att detta utåtriktade samhällsideal har tvingat många att gå igenom tillvaron med en mask för att överleva. Med andra ord tvingas de introverta in i en extrovert värld där tecken på introverthet undermineras och ifrågasätts, och tyvärr tvingas försvaras eller beskyddas på ett eller annat sätt.

Wagele (2006) menar att det kan hjälpa föräldrar och lärare bland annat att se de olika personlighetsdragen på ett objektivt sätt. Wagele (2006) anger sex konkreta exempel på vetenskaplig dokumentation om vad som skiljer introverta och extroverta åt i det centrala nervsystemet, i praktiken; (1) Introverta kan koncentrera sig längre än extroverta på en skärm där liten stimulans förekommer, d v s inte för många sinnesintryck. (2) Extrovertas verbala

förmåga förbättras i en kombination av tidspress och koffein, vilket är det motsatta hos introverta. (3) Extroverta tolererar relativt höga ljudnivåer och smärta, vilket introverta inte tolererar på samma nivå. (4) Introverta kan tolerera längre perioder isolerat, med andra med avsaknad av någon form av sinnesintryck. (5) Extroverta uppmärksammar inte inre stimuli i samma utsträckning som introverta. (6) Extroverta utför uppgifter bättre som kräver "gross motor action", d v s uppgifter som kräver direkta beslut eller direkt respons i stunden, snarare än en uppgift som kräver "motor control", en återhållsam utgångspunkt som kräver mer reflektion och eftertanke (Wagele 2006, s75-76).

3 SYFTE

Mitt syfte är att undersöka hur lärare upplever och tänker om elever i skolan som visar upp introverta drag, och jag riktar mig i synnerhet till klasslärare i grundskolan. Jag kommer inte att rikta mig till några specifika ämnen eftersom jag inte ser någon relevans i det i detta sammanhang. Jag är mer ute efter deras allmänna tankar och upplevelser kring de tysta eleverna i klassrummet. Jag inser att det kan förekomma skillnader mellan olika ämnen, hur man som elev jobbar med uppgifter i exempelvis idrott, svenska, musik etc., men har detta till trots valt att undersöka hur ett bredare snitt av lärare tänker.

Jag kommer heller inte att rikta mig till några specifika åldrar, men håller mig till undervisningssammanhang i grupp, framförallt klass, och från och med där undervisningen är betygsbaserad. Jag kommer nämligen att gå in på mål och betyg i min undersökning kopplat till lärarnas tankar kring introversion och extroversion.

Jag valde att vända mig till grupp- och klassundervisning eftersom jag ser störst relevans i att undersöka en situation där det uppstår en dynamik mellan olika typer av människor. Med andra ord, olika elever möts och en kontrast uppstår mellan tysthet, ljud och rörelse.

Min forskningsfråga i denna undersökning lyder: Hur upplever och tänker lärare om elever i skolan som visar upp introverta drag?

4 METOD

Jag valde att använda mig av elektroniska enkäter som metod där jag formulerade tio stycken frågor, varav åtta som har relevans för undersökningen. Den första frågan var endast för att hålla koll på vilka som svarat utifrån min lista med mailadresser, och den andra frågan var endast en dubbelkoll efter vilka årskurser och ämnen de undervisade och se om det var klassundervisning.

Jag har valt att vända mig till klasslärare inom grundskolan i olika delar av Sverige. Vilka delar av Sverige jag valde var slumpmässigt utifrån vad jag i stunden kom på. Vilka skolor jag sedan valde utifrån detta var också slumpmässigt. Jag sökte mig först fram på google med sökord som ”grundskolor stockholm”, ”grundskolor västerås”, grundskolor örebro” och gick sedan via listor av grundskolor på bland annat kommunsidor. Jag klickade mig fram bland olika skolor i slumpmässig ordning, både kommunala och privata, och valde exempelvis den högst upp, den tredje, den sjätte, den åttone, den tionde etc.

Nästa steg var att välja mailadresser till olika lärare, vilket jag gjorde oberoende av ålder och ämne. Jag försökte dock variera mig och att inte välja samma ämne för många gånger eftersom, precis som jag beskriver i mitt syfte, valt att undersöka hur ett bredare snitt av lärare tänker kring elever som visar upp introverta drag.

Jag samlade alla mailadresser i en separat lista i syfte att hålla koll på vilka jag skickat till samt vilka som svarat. Jag skickade ut och påminde de som inte svarat genom att skicka ut enkäten ett par gånger till. Då var det fördelaktigt att veta vilka som redan svarat, så inte de får enkäten skickad till sig igen.

Varför jag valde att göra en enkät var för att jag ville nå ut till så många som möjligt för att få många olika synvinklar, tankar och upplevelser från olika lärare. Marie Onäng (2014), skribent och många år verksam inom marknadsföring, skriver i en artikel att det idag är lättare

än någonsin att nå ut och få höga svarsfrekvenser med hjälp av enkäter via webben, vilket gjorde det rätt självklart för mig att just använda elektroniska enkäter.

Kvalitativa intervjuer hade annars varit ett mycket bra alternativ eftersom jag då hade kunnat fördjupa mig mer i några lärares tankar och upplevelser. Men jag såg en risk i att det skulle kunna blivit för smalt för att basera min undersökning på. Jag såg nämligen en relevans i hur pass vissa tankar och upplevelser breder ut sig bland lärare och klassrum, och då såg jag enkät som ett bättre alternativ. Även om det är extremt långt ifrån alla Sveriges lärare jag når ut till, så försökte jag att nå en liten bit på vägen.

Jag har valt en kvantitativ metod, men jag ville trots allt utforma min enkät på ett sätt att utrymme fanns för egna tankar och kommentarer. Hälften av frågorna är därför öppna. Resterande frågor har svarsalternativ men med möjlighet till kommentar under frågan. Man skulle kanske kunna uttrycka att jag använde mig av en kvantitativ metod, *men* med en utgångspunkt att kunna analysera mina svar så kvalitativt som möjligt.

4.1 Genomförande

Jag kommer under denna rubrik beskriva hur jag gått till väga med min metod, samt eventuella svårigheter jag hade med den. Jag kommer också in på hur jag gick till väga när jag gick igenom mina enkätsvar.

4.1.1 Utformandet av min enkät

Att skriva enkät var svårare än jag trodde och man får räkna med att skriva om frågorna x antal gånger innan man bestämmer sig för den slutgiltiga enkäten. I början valde jag att bara ha öppna frågor, men jag kom fram till att det skulle minska mina chanser att få många svar eftersom första intrycket skulle bli att mycket tid måste avvaras för att svara på enkäten. Jag gjorde därför om, både upplägget och frågorna, säkerligen minst tio gånger innan jag kom fram till vad som blev min slutgiltiga enkät; hälften öppna frågor och hälften frågor med svarsalternativ och möjlighet till kommentar.

Marie Onäng (2014) beskriver vad man kan tänka på för att uppnå ett lyckat resultat med sin enkät, och att just använda sig av frågor med svarsalternativ och möjlighet till kommentar är en metod hon förespråkar. Hon menar att man i huvudsak bör använda sig av dessa typer av frågor i utformandet av sin enkät. Man bör dock tänka på att inte använda sig av ledande formuleringar, och att ge svarsalternativ som täcker alla möjliga svar (Onäng 2014).

På exempelvis min fråga; ”När det kommer till att vara utåtriktad/inåtvänd, upplever du som lärare att du vill uppmuntra eleverna att vara åt något särskilt håll?” försökte jag ta fasta på detta genom att inte endast ge svarsalternativ som riktar sig till att man antingen skulle vilja uppmuntra eleverna att vara utåtriktade eller åt att vara inåtvända, utan också ge ett alternativ att man helt enkelt inte uppmuntrar åt något av hållen. Också när det gäller hur frågan är utformad försökte jag att inte ”tvinga in” lärarna att svara att de antingen uppmuntrar elever åt det inåtvända eller utåtriktade hållet; ”Upplever du att du uppmuntrar dina elever åt att vara *utåtriktade/inåtvända*”? utan snarare med utgångspunkt i inåtvändhet/utåtvändhet fråga om de upplever sig uppmuntra elever åt något *särskilt håll*?

Jag försökte också hålla frågorna så raka och enkla som möjligt utan några försök till onödiga vidare formuleringar eller förtydliganden, en fråga i taget helt enkelt, vilket också förespråkas för att undvika eventuella misstolkningar (Onäng 2014).

Det är också viktigt att testa undersökningen innan man skickar ut den, samt kolla att språket och stavningen är korrekt, att eventuella länkar fungerar etc., menar Onäng (2014). Jag skickade ut min enkät till ett par stycken jag känner som är lärare och blivande lärare, innan jag skickade ut min enkät. De gav kommentarer på den och det var till stor hjälp eftersom man till slut lätt hamnar i ett läge där man blir lite ”blind” för hur man utformar sina frågor. I alla fall *jag* upplevde, att jag inte längre visste om jag ställde ledande frågor eller inte, att man var för subjektiv etc. De som hjälpte mig kunde komma med ”nya ögon” och exempelvis se att vissa frågor *var* väldigt ledande och gav förslag på hur man skulle kunna omformulera det. Det breddade mitt perspektiv och hjälpte mig på rätt spår igen.

Jag skapade min elektroniska enkät på www.surveymonkey.com, där det finns möjlighet att gratis göra enkäter om max tio frågor. Man registrerar sig bara på deras hemsida, för att sedan kunna spara och redigera sina enkäter som man vill. I redigeringsverktyget väljer man i

sidomenyn om det skall vara en öppen fråga, en fråga med svarsalternativ etc. När man är klar får man en länk till sin enkät som man sedan kan skicka ut. Respondenterna klickar bara på länken och kommer direkt till enkäten, och när de klickat i att de är klara kommer det upp på mitt registrerade konto där alla svar samlas.

4.1.2 Enkät svar

När jag skulle bearbeta mina enkät svar för att få fram ett färdigt resultat att skriva ned, började jag med att gå igenom frågorna som hade svarsalternativ med möjlighet till kommentar. Här försökte jag hitta gemensamma nämnare och samla ihop dem i kategorier. På exempelvis första frågan; Vad är de första egenskaperna du tänker på när du hör begreppet ”introvert”? försökte jag samla ihop lärarnas ord och meningar som var likadana eller som uttrycktes på ett annat sätt men hade samma betydelse; tyst, inte särskilt pratsam, fåordig, undvikande i sociala sammanhang etc. Sammantaget blev dessa ord *en* kategori, i detta fall; tyst. Kategorierna skrevs sedan in i tabeller i resultatet, där beskrivningarna av varje kategori är en sammanfattning av mig, av de sammantagna åsikterna och tankarna från lärarna, i detta fall; tyst.

Jag använde mig av deras svarsalternativ i första hand och deras kommentarer som ett komplement för att göra en vidare analys av deras svarsalternativ. Jag märkte nämligen att det kunde ha betydelse för resultatet i slutändan på vissa av frågorna. I vissa fall märkte jag att några av lärarna valde ett svar, men la in en kommentar som i min mening ändrade betydelsen av deras svarsalternativ, eller helt enkelt ändrade deras svarsalternativ helt. Detta anser jag då är av stor vikt att räkna med i min analys för att få ett så korrekt resultat som möjligt.

Jag gick sedan vidare med att gå igenom svaren på de öppna frågorna i enkäten. Jag märkte snabbt att detta var en större utmaning än de frågor med svarsalternativ, eftersom alla svaren i första anblick skiljer sig från varandra helt, till skillnad från när man får ett i-klickat svarsalternativ. Hur skulle jag läsa av lärarnas åsikter och tankar här? Det första jag gjorde var att leta efter gemensamma nämnare även i dessa svar, vilka jag faktiskt hittade när jag tittade närmre på svaren.

Först läste jag rakt av igenom alla svar för att se om jag fick något intryck av om det fanns något som var återkommande, vilket jag gjorde. Men för att göra det tydligare och organisera upp det hela gick jag återigen igenom alla svar, tog olika färgpennor och markerade ut när återkommande ord och meningar kom, som jag sedan sammanställde i kategorier utifrån de färger jag använt. Det blev då än tydligare för mig vilka gemensamma nämnare som fanns. På exempelvis min fråga; Om ja på fråga 3 (Upplever du som lärare att vissa/någon av dina elever är till större delen tyst och/eller känner sig obekväma med att vara i fokus i klassrummet?); tänk dig en situation där du upplever detta i ditt klassrum. Ge ett exempel på vad du själv tycker att du behöver/vill göra i en sådan situation? så uttryckte flera lärare tankar kring att elever ska få möjlighet att redovisa enskilt eller i en mindre grupp, vilket var så pass återkommande att det fick en egen kategori i resultatet. Kategoriernas beskrivningar i kolumnerna är även här en sammanfattning av mig, av de sammantagna åsikterna och tankarna från lärarna.

Eftersom svaren var öppna uttryckte ibland vissa lärare fler än en åsikt eller tanke i samma svar. Jag tog fasta på *alla* för att jag ville få ett så korrekt resultat som möjligt där alla åsikter och tankar fick komma med. Men å andra sidan märkte jag att det blev väldigt svårt eftersom det plötsligt innebar att *en* lärare representerar flera av svaren i tabellen. Jag valde därför att släppa fokus på hur många lärare som sagt vad, och istället lägga fokus på vilka ord och meningar som var vanligt förekommande överlag bland lärarna.

Vissa ord eller meningar lyckades jag inte hitta någon gemensam nämnare med, för att meningen exempelvis inte var tillräckligt tydlig eller utvecklad för att kunna utläsa något, eller att det helt enkelt var en mening som jag upplevde skiljde sig från de andra för mycket. Dessa fick helt enkelt stå som ett ensamt svar i resultatet.

5 RESULTAT

Av de 100 enkäter som skickades ut fick jag in 35 svar. Jag går igenom resultatet nedan, en fråga och ett svar i taget. När det gäller de öppna svaren; alla svar, alltså siffran som syns till höger i tabellen representerar hur många gånger ordet eller meningen uttryckts överlag bland lärarna. För att förtydliga menar jag *inte* att en enstaka lärare som uttryckt ett och samma ord tre gånger räknas som tre svar och därmed tre i kolumnen. Det räknas som en lärare som helt enkelt uttryckt detta ord eller mening, och hamnar därmed i kolumnen. Exempel första kolumnen nedan; ordet ”tyst” har uttryckts av 22 av 35 stycken lärare. Annat gäller förstås de frågor med svarsalternativ; där representerar ett svar en lärare.

Fråga 1; Vad är de första egenskaperna du tänker på när du hör begreppet "introvert"?
Svarade: 35 Hoppade över frågan: 0

Tyst	22
Inåtvänd,	20
Blyg	13
Reflekterande	8
Svår att nå/kontakta	5
Återhållsam	3
Försiktig	3
Osäker	2
Blickar ner och tar lite plats	1
Påverkas inte märkbart av yttre faktorer eller sinnesstämningar	1
Envis	1
Inaktiv	1
Tjurig	1

Vill inte ta initiativ	1
Ensam	1
Känslig	1
Smart	1
Lyhörd	1
Emo	1
Rikt inre liv	1

Fråga 2; Vad är de första egenskaperna du tänker på när du hör begreppet "extrovert"?

Svarade: 35 Hoppade över frågan: 0

Utåtriktad och social	34
Tar plats	16
Söker bekräftelse	7
Högljudd	6
Glad och obekymrad	6
Vild och livlig	4
Bufflig	2
Modig	2
Kreativ	1
Motsatsen till introvert	1
Elak	1
Ego	1
Trygg att stå inför andra	1
Lättsam	1
Påverkar sinnesstämningen i rummet	1
Rastlös	1
Destruktiv	1
Impulsiv	1
Koncentrationssvårigheter	1

Fråga 3: Upplever du som lärare att vissa/någon av dina elever är till större delen tyst och/eller känner sig obekväma med att vara i fokus i klassrummet?

Svarade: 35 Hoppade över frågan: 0

Ja	31
Nej	4

Fråga 4: Om ja på fråga 3; Hur upplever du som lärare de elever som är till större delen tysta och/eller känner sig obekväma med att vara i fokus i klassrummet?

Svarade: 29 Hoppade över frågan: 6

31 lärare svarade ja på fråga tre, men sex stycken hoppade över denna fråga. Det blir alltså ett bortfall på två stycken som också fortsätter på nästa fråga. För att förtydliga, det är sex stycken som hoppat över denna fråga och nästkommande, men det är endast två som hoppat över frågan som förväntas svara på den, i och med att frågan utgår från att man svarat ja på fråga tre. Jag kan också tillägga att det är samma två lärare som hoppat över dessa frågor.

Den första tanken som slog mig var just vilka frågor det gällde. På ett sätt så är dessa frågor ”tilläggsfrågor”, d v s frågor som utvecklar fråga tre. Och min tanke var att det skulle kunna vara därför som risken här är större för bortfall. Om så är fallet skulle rimligtvis synen kunna vara från lärarnas sida att det räcker gott med att bidra med ett ”ja” på fråga tre för att ge mig ett resultat. Kanske är också utgångspunkten att respondenten vill få enkäten gjord så fort som möjligt, vilket också ger belägg för att hoppa över de frågor som går att hoppa över, utan att resultatet blir allt för lidande. Det skulle förstås också kunna vara så att lärarna helt enkelt missat frågorna, det är svårt att spekulera i.

Vidare fann jag några gemensamma nämnare i svaren på denna fråga, främst när det kommer till 5 olika perspektiv. 1; Lärare som inte ser någon problematik i att vissa elever är tystare än andra. De ser inga konstigheter med att människor är olika och respekterar olika typer av personligheter. 2; Lärare som uttrycker att det är svårare att nå de tysta eleverna och få en grund för bedömning. 3; Lärare som beskriver eleverna som att de inte vill synas eller höras etc. samt att eleverna visar en ovilja till att redovisa eller prata inför klassen. 4; Lärare som upplever och tolkar de tysta eleverna som att de bland annat har dålig självkänsla, är blyga, är

osäkra och inte vågar visa utåt att de kan. 5; Lärare som ser stor potential i dessa elever och en tillgång. En av lärarna som angav detta, uttryckte att de oftast kan mer än de andra eleverna.

Nedan finns en sammanställning av *alla* svaren i tabellform.

Ser ingen problematik, människor är olika och det är naturligt, anpassar och förhåller mig till olika situationer och personligheter, jag tycker inte det är nödvändigt att alla frivilligt ska räcka upp handen och delta i saker i helklass	10
Svårare att nå tysta elever och deras kunskap, svårare att bedöma	9
Vill inte synas eller höras, de är tillbakadragna, tysta och tar inte plats, blir nervösa när fokus hamnar på dem, vill inte svara på frågor muntligt inför klassen, vill inte redovisa eller prata inför klassen	8
Tolkar tystheten som osäkerhet, dålig självkänsla etc. Ofta rädda för att svara ”fel”, de är osäkra fast de vet att de kan, vågar inte visa utåt att de kan	7
Ser stor potential, ser de som en tillgång	6
Behöver en väldigt bra relation, stort förtroende och trygghet, med läraren för att så småningom dela med sig av det de kan inför gruppen, behöver extra peppning	3
Svåra att lära känna	2
Upplever att de har andra bekymmer	1
Tråkigt när den tillåtande atmosfären inte finns i gruppen	1
Det är såklart jobbigt, men tänker ofta på dem och försöker med alla knep för att få med dem i samtal etc.	1
Tolkar oftast de tysta eleverna som självständiga, fokuserade och självmotvetna	1
Tänker mycket och tar tid på att formulera sig	1
Är observanta på vad gruppen tänker och tycker	1
Kan vara en åldersfråga	1
Ber inte om hjälp	1

Fråga 5: Om ja på fråga 3; Tänk dig en situation där du upplever detta i ditt klassrum. Ge ett exempel på vad du själv tycker att du behöver/vill göra i en sådan situation?

Svarade: 29 Hoppade över frågan: 6

Efter att ha analyserat svaren så finner jag även här gemensamma nämnare. Det som var mest återkommande handlade om att 1; elever ska få möjlighet att redovisa enskilt eller i en mindre grupp. 2; att det var viktigt att ha en dialog med eleven, fråga hur eleven själv upplever olika situationer, hur eventuella redovisningar kan anpassas på bästa sätt etc. för att det inte ska uppstå obehag. 3; skapa ett bra klimat i klassrummet, så att eleven ska känna sig trygg inför de andra, att även kunna göra ”fel”.

Nedan finns en sammanställning av *alla* svaren i tabellform.

Redovisa i mindre grupper eller enskilt	10
Ha en enskild dialog med eleven	7
Jobba med klimatet i klassrummet så att eleven ska känna sig trygg	7
Stötta eleven att våga prata inför gruppen	6
Minska pressen genom att undvika situationer eleven känner sig obekvämd med	4
Ingen handuppräkning, läraren väljer slumpmässigt vilka som svarar	4
Peppa dessa elever extra mycket	4
Läraren kan erbjuda andra sätt att visa förmågor på	2
Fördela ansvaret genom att flytta fokus från enskild elev till flera	2
Ge eleverna en fråga/övning och låta de fundera/öva själva, sedan återgå	2
Jag gör ingen stor sak av det hela	2
Var uppmärksam	1
Eleverna får skriva i en dagbok så att tankarna kan få komma först innan man pratar	1
Se <i>eleven</i> och inte hur lite eller mycket plats han/hon tar i klassrummet	1
Hemlig röstning (exempelvis på ett klassråd), ingen ser men alla får komma fram	1
Se till att eleven inte får välja (exempelvis instrument, i musikämnet), alla ska få samma förutsättningar att utvecklas oavsett personlighet	1

Fråga 6: När det kommer till att vara utåtriktad/inåtvänd, upplever du som lärare att du vill uppmuntra eleverna att vara åt något särskilt håll?

Svarade: 33 Hoppade över frågan: 2

Nej, jag försöker inte att uppmuntra eleverna att vara varken utåtriktade eller inåtvända	18
Ja, jag försöker att uppmuntra eleverna att vara utåtriktade i klassrummet	14
Ja, jag försöker att uppmuntra eleverna att vara inåtvända i klassrummet	1

Eftersom jag anser att det är betydande för helhetsbilden av resultatet vill jag tillägga att sex lärare som på denna fråga svarade; ”Nej, jag försöker inte att uppmuntra eleverna att vara varken utåtriktade eller inåtvända”, mer eller mindre talade emot sig själva i sina kommentarer gentemot det de svarade. Hade jag angett ytterligare ett svarsalternativ; ”Ja, jag uppmuntrar eleverna att både vara inåtvända och utåtriktade, beroende på situation och person”, så hade nog dessa lärare valt det alternativet. Något som verkar vara gemensamt för alla dessa lärare är, med andra ord, att de anser att utåtriktade elever ibland behöver uppmuntras till inre dialog med sig själva snarare än att höras och synas, medan inåtvända ibland behöver uppmuntras till att våga blicka utåt och träna på det muntliga.

Det var ett bortfall på två stycken på denna fråga. Tanken som slog mig här sammankopplas med de sex lärare som talar emot sig själva i sina svar. Kan det vara så att de två lärare som inte svarat helt enkelt inte hittade ett svar som passade och hoppade över frågan på grund av detta? Det var trots allt en hel del lärare som svarade men menade något annat; skapade sig en egen kategori med sina kommentarer helt enkelt. Kanske var de två lärarna i bortfallet av samma åsikt, men helt enkelt inte svarade alls eftersom alternativet inte fanns?

Fråga 7: Tror du att det är lika lätt/svårt för inåtvända och utåtriktade elever att visa sin potential i de redovisningsformer som råder i ditt klassrum?

Svarade: 35 Hoppade över frågan: 0

Jag tror det är lättare för utåtriktade elever att visa sin potential i klassrummet	19
Jag tror inte det har någon betydelse när det kommer till att visa sin potential i klassrummet	15
Jag tror det är lättare för inåtvända elever att visa sin potential i klassrummet	1

Också på denna fråga märkte jag att några lärare talade emot sig själva i sitt svar gentemot sina kommenterar. Detta gäller tre stycken lärare som svarade; ”Jag tror inte det har någon betydelse när det kommer till att visa sin potential i klassrummet”. Den gemensamma nämnaren jag kan se mellan dessa lärare, är att de alla tillägger att det nog är lättare för utåtriktade att visa sin potential i klassrummet, men att de försöker att anpassa på olika sätt, så gott det går, så att de inåtvända också får visa sin kunskap.

Fråga 8: När det kommer till skolans styrdokument, upplever du att det är lika lätt/svårt för inåtvända och utåtriktade elever att uppnå målen?

Svarade: 35 Hoppade över frågan: 0

Jag upplever inte att det har någon betydelse om man är inåtvänd eller utåtriktad	19
Jag upplever att det är lättare för utåtriktade elever att uppnå målen	16
Jag upplever att det är lättare för inåtvända elever att uppnå målen	0

En lärare talade emot sig själv med sitt svar gentemot sin kommenterar på denna fråga. Läraren svarade ”Jag upplever inte att det har någon betydelse om man är inåtvänd eller utåtriktad”, men angav i sin kommentar att det nog är svårare att bli rättvist bedömd i en klass på cirka 30 elever om man sitter inne med massa förmågor, tankar och funderingar som inte hörs.

Jag vill också lyfta fram ett perspektiv från en av lärarna, som stod ut från de andra lärarna med sin kommentar. Denna lärare svarade att det ”inte har någon betydelse om man är inåtvänd eller utåtriktad”, och la till som kommentar att det i grund och botten inte handlar om personlighetstyper som gör det lättare eller svårare att uppnå målen, utan att det snarare handlar om resurser, att kunna ge varje elev det de behöver för att utvecklas så mycket som möjligt. ”Storleken på gruppen, alltså antal elever på antal minutrar är det absolut enskilt mest avgörande för i vilken mån jag ska hinna med att hjälpa elever att utvecklas på bästa möjliga sätt”.

Läraren menar att man i första hand måste fokusera på de elever som behöver hjälp med att bli godkända. ”Därför kan det ibland inte finnas tid att hjälpa en (extrovert eller introvert) elev som ligger på ett B att nå ett A - helt enkelt av den anledningen att jag har 5 elever som

riskerar ett F och då måste jag lägga mitt fokus där.” Med andra ord, finns det tillräckligt med resurser finns inte problemet att någon elev, extrovert som introvert, missgynnas.

6 DISKUSSION

När jag gått igenom mitt resultat har jag försökt gå in med olika utgångspunkter för att inte fastna i *ett* sätt att se på saken. Det kan finnas många anledningar till att en elev är tyst. Det finns också rimligtvis många olika sätt att tolka tysthet från lärarnas sida. Därför såg jag det som relevant att försöka få med dessa ”nyanser” i svaren, och inte se det ”svart och vitt”.

6.1 Anpassa undervisningen efter eleven eller anpassa eleven efter undervisningen?

På fråga fem så fick lärarna komma med exempel på hur de tycker att de behöver eller vill göra i en situation där de upplever att en elev är mestadels tyst och/eller är obekvämt, om man nu tycker att man behöver eller vill göra något.

Jag upplever att det i stora drag i slutändan handlade om två olika synsätt hos lärarna när det kom till att bemöta detta. Det ena sättet handlar om lärare som vill anpassa undervisningen efter eleven så att eleven ska känna sig så trygg som möjligt i klassrummet. Det andra sättet handlade om att anpassa eleven efter undervisningen, det vill säga hur läraren själv vill ha det i klassrummet.

För att ge exempel på vad jag menar; de lärare som jag ser vill anpassa undervisningen efter eleven anger exempel som att de kan få möjlighet till att redovisa i mindre grupper eller enskilt, eller på andra sätt hitta metoder där eleven kan komma fram.

Min tolkning är att dessa lärare har en mer öppen syn när det kommer till att det finns olika elever och olika sätt att undervisa och nå målen, eftersom de exempel som lärarna anger har utgångspunkt i hur eleven ska få de bästa förutsättningarna för att lyckas. Det finns många

olika människor med olika behov, likväl som det finns många olika vägar att gå för att uppnå ett mål, vilket verkar vara något som dessa lärare lägger fokus på.

De lärare jag ser vill anpassa eleverna efter undervisningen anger exempel som att man inte ska ha någon handuppräknning så att alla ska få chans att prata, eller att man ska stötta eleven att våga prata inför gruppen. Tyngdpunkten ligger på att eleven ska *få chans* att prata, samt *våga* prata inför gruppen. Utgångspunkten från dessa lärare, som jag ser det, är alltså att eleven *vill* prata, men vågar bara inte, och det är där eleverna behöver stöd, att uttrycka sig mer verbalt i klassrummet, eller annorlunda uttryckt, ta mer plats.

Jag tolkar detta som en mer fast och ensidig syn; det här vill eleverna, där är målet och på denna väg skall vi gå, vissa behöver bara mer stöd än andra att komma fram. Det är ju en bra utgångspunkt att stötta eleverna, men jag skulle trots allt vilja bredda perspektivet. Har alla samma behov av att uttrycka sig? Bör man utgå ifrån att alla *vill* eller *måste* prata? Jag vill hänvisa till Jonkman (2014) som beskriver vår tids ideal just ifrån denna sociala utgångspunkt som dessa lärare verkar ha. Får man se i detta är att man, om än omedvetet från lärarnas sida, sänder ut signaler att det är mindre bra, eller en svaghet, att vara en tyst elev, eftersom lärarna anser att de som är tystare i klassrummet behöver stöd. Stöd i att verbalisera sig, vilket bekräftar ett synsätt Cain (2012) beskriver om introversion, att man som introvert ofta ses som avvikare.

Tystheten kan förstås också ha andra grunder, likväl en elev som tar mer plats. Och i vissa fall kanske eleven *behöver* stöd i att prata, likväl som vissa elever kanske behöver stöd i att jobba självständigt oberoende av gruppen för kommande framtid.

De två synsätt jag beskrivit i detta avsnitt har jag sammanställt nedan i en tabell. Och precis som i resultatet representerar inte siffrorna i tabellen hur många lärare det är som svarat, utan hur många gånger det gjorts uttryck för en åsikt eller ett ord bland lärarna. För att klargöra handlar det förstås om min egen tolkning av deras svar, hur jag själv upplever lärarnas tillvägagångssätt gentemot eleverna (29 lärare svarade på denna fråga):

Lärare som ger exempel med utgångspunkt i att undervisningen ska anpassas efter eleven	Lärare som ger exempel med utgångspunkt i att eleven ska anpassas efter undervisningen	Övrigt (Skulle kunna passa in i båda kategorierna)
32	22	1

Det framgår i tabellen att det trots allt är en majoritet av lärarna som angett exempel med utgångspunkt i att undervisningen ska anpassas efter eleven.

Varför jag lägger mest vikt på minoriteten i detta fall, är helt enkelt för att jag här ser en större risk för *antaganden* och *tolkningar* av eleverna (och därmed eventuella missförstånd kring olika personlighetstyper), eftersom jag upplever att dessa lärare av någon anledning anpassar mer efter hur de själva vill ha det i klassrummet, snarare än efter varje elev.

Den ensamma siffra som jag skrivit in i den tredje kolumnen var en lärare som uttryckte; ”Var uppmärksam”. Läraren beskrev aldrig vad det är man borde vara uppmärksam på, och en egen tolkning av det skulle snarare bli en gissning, vilken jag anser inte har grund nog för att läggas in i något av synsätten.

Däremot vill jag återigen själv tillägga att tysthet förstås inte alltid handlar om introversion. Det kan förstås ligga andra saker bakom som exempelvis osäkerhet eller i värsta fall mobbing. Och i det anseendet så är jag enig med läraren att man måste vara uppmärksam, oavsett vad nu denna lärare hade för motiv att skriva det. Det kan förstås vara svårt att skilja på vad som ligger bakom tysthet. Men i min mening anser jag att man ska sträva efter kunskap och förståelse, för att öka sannolikheten för att inte ta förgivet eller blanda ihop, i detta fall tystheten, med osäkerhet, rädsla, eller liknande. Vilket leder mig in i nästa rubrik.

6.2 Tysthet = Svaghet?

Extroverta beskrivs i mitt resultat av majoriteten som utåtriktade, öppna och pratsamma personer som inte är rädda för att ta plats eller att synas eller säga vad de tänker. De har ”känslorna utanpå”.

Introverta beskrivs som undvikande i sociala sammanhang, inåtvända, visar inte några stora känsloutspel. De uppfattas också som blyga och det är svårt att nå när det kommer till deras kunskap. De tar inte plats, blir nervösa när fokus hamnar på dem. De tolkas som osäkra, ha dålig självkänsla, är ofta rädda för att svara ”fel” och vågar inte visa utåt att de kan.

När en person tar plats och syns skulle man kunna anta att personen betar sig på detta sätt utan rädsla för att prata inför andra människor, och förmodligen gör det med egen vilja. När däremot en person inte tar plats och syns mycket verkar det vara lättare att anta att det handlar om att de inte *vågar* ta plats, är blyga, osäkra eller har dålig självkänsla etc., snarare än att det faktiskt också skulle kunna handla om egen vilja. Att personen i fråga helt enkelt hellre uttrycker sig på andra sätt och i andra sammanhang.

Processen ser enligt forskning olika ut för extroverta och introverta när det kommer till att ta in information, bearbeta och reflektera över den (Wagele 2006). Det tar längre tid för en introvert, och under denna process så skulle det kunna vara rimligt att tänka att det finns mycket utrymme för tolkning hos andra människor, vad tystheten utåt handlar om. Det må vara tyst på utsidan, men inombords kan processen med tankar däremot vara i full gång.

Sen kan det visserligen väckas stress hos en introvert i en klassrumssituation där en fråga ställs exempelvis, men jag anser att man behöver försöka skilja på vad den stressen handlar om. Introverta har problem med att tänka i en situation där det förväntas att man ska svara på en gång. Innan processen är klar kan som sagt en introvert uppleva sig mer eller mindre förvirrad (Wagele 2006), vilket rimligtvis skulle kunna leda till stress om man i det skedet ska svara på något. Det behöver med andra ord inte ha något att göra med dålig självkänsla, blyghet, rädsla eller osäkerhet.

I sin helhet handlar det helt enkelt inte, i min mening, om att våga eller inte. Det handlar om att processen ser olika ut för olika människor, och istället för att definiera vad som är modigt och inte utifrån i vilken mån man uttrycker sig i klassrummet, anser jag att fokus borde ligga på de olika personligheternas förmågor.

Sedan kan det ju också vara så att flera elever som lärarna beskrivit *har* dålig självkänsla, *är* blyga eller osäkra etc. Det kan man förstås inte utesluta. Oavsett hur det är, tror jag dock att, ju fler olika perspektiv man öppnar sig för kring personlighetstyper etc., desto större chanser finns till att kunna bemöta varje individs behov på bästa sätt.

6.3 Extrovert uppmuntran

Majoriteten av de lärare som svarade på fråga 6; ”När det kommer till att vara utåtriktad/inåtvänd, upplever du som lärare att du vill uppmuntra eleverna att vara åt något särskilt håll?” angav att de försöker uppmuntra eleverna att vara utåtriktade i klassrummet.

Jag anser att detta inte gör annat än styrker det som forskningen visar. Majoriteten vill uppmuntra åt det extroverta hållet, och det verkar vara en självklarhet att det är detta som är ett önskvärt beteende enligt dessa lärare, eftersom flera av dem uttrycker att det bland annat är en bra egenskap i vuxenlivet och att det är viktigt att kunna ta för sig.

Det verkar finnas en tydlig riktning i lärarnas kommentarer överlag, en riktning åt att de tysta eleverna, eller som en lärare uttrycker; ”de socialt osäkra”, ska träna på att vara mer sociala och utåtriktade. Det enda problemet är att det inte går att träna sig till att bli mer utåtriktad och social (Lagerkrantz 2012). Man tränar sig då snarare i hur man går in i en skådespelarroll, vilket är precis det jag ser att lärarna gör, baserat på deras svar och kommentarer.

En roll man kanske får gå in i ibland i livet, det gör nog alla skulle jag tro. Men jag anser att inställningen inte i första hand borde vara hur man spelar en roll som är användbar i vuxenlivet, utan snarare hur varje individ kan hitta en väg som passar denne själv. Annars ser jag en fara i hur man underskattar och underminerar vissa typer av personligheter, i detta fall den introverta personlighetstypen, genom att man lyfter fram extroverthet som en viktig egenskap i samhället. Vem eller vad är det som bestämmer vad som är en viktig egenskap? Jag anser att det är viktigare att vara snäll än elak, eftersom det kan skada andra människor att vara elak. Men vem skadar det att vara introvert?

Jag ser inte att man kan ställa introvert och extrovert mot varandra på det sättet, vad som är en bättre eller sämre egenskap. I femfaktorteorin handlar det om att man helt enkelt får olika värden, och jag står bakom Jonkman (2012) som uttrycker att det inte handlar om rätt eller fel, utan starka värden på vardera hållen som har olika konsekvenser beroende på vilken situation det handlar om.

Man skulle kunna koppla detta till det Wagele (2006) lyfter fram som konkreta exempel utifrån vetenskaplig dokumentation, om vad som skiljer introverta och extroverta åt i det centrala nervsystemet. Får man starka värden åt det extroverta hållet så är det exempelvis lättare att hantera och finna sig i en situation där det förekommer höga ljudnivåer, men får man starka värden åt det introverta hållet är det exempelvis lättare att hantera och finna sig i en situation där man under en längre period behöver sitta isolerat, och exempelvis skriva (Wagele 2006 s 75-76).

6.4 Mål och betyg

Sjutton lärare anger att de upplever att det är lättare för utåtriktade elever att uppnå målen, samt nitton som anger att det inte har någon betydelse om man är utåtriktad eller inåtvänd. Tjugotvå lärare anger att de upplever det lättare för utåtriktade elever att visa sin potential i klassrummet och femton som menar att det inte har någon betydelse om man är utåtriktad eller inåtvänd.

Med andra ord, när man ser till helheten upplever majoriteten av lärarna att det är lättare för utåtriktade elever att visa sin potential, men att det har mindre betydelse om man är inåtvänd eller utåtriktad när det kommer till att uppnå målen. Dock är det ingen lärare som angett att de upplever det lättare för introverta att uppnå målen, samt endast en lärare som angett att han eller hon upplever det lättare för inåtvända elever att visa sin potential i klassrummet.

Det gör mig inte förvånad att svaren visar att det upplevs lättare för extroverta att visa sin potential i klassrummet eftersom extroverta har mer utåtriktade egenskaper, och då rimligtvis syns mer än introverta i dessa sammanhang. De uttrycker i stunden medan introverta går igenom en längre process till att komma till denna punkt (Wagele 2006).

Att ingen angett att det upplevs lättare för en introvert att uppnå målen, och att sjutton lärare upplever det lättare för utåtriktade elever att uppnå målen, är däremot väldigt intressant eftersom introverta, enligt forskning, överlag har bättre betyg än extroverta (Cain 2012, Södergren 2013).

Skulle detta kunna handla om att många lärare inte upptäcker potential och kunskap hos de inåtvända eleverna, som därmed leder till att många lärare upplever det lättare för utåtriktade att uppnå målen? Med andra ord, handlar det om det som syns mest utåt? Nio lärare anger att det är svårare att nå tysta elevers kunskap, och därmed svårare att bedöma än utåtriktade elever.

En majoritet av lärare anger att den ideala eleven är extrovert (Cain 2012). Men vad är det som gör en elev idealisk? Handlar det om kunskap eller baserar man det på vilka personlighetstyper som är lättast och svårast att bedöma? Forskningen säger att introverta överlag har bäst betyg men trots detta är den ideala eleven extrovert. Detta talar emot varandra, vilket jag anser peka åt att det i första hand handlar om något annat än kunskap, när man pratar om vad som är den ideala eleven. Kanske är det helt enkelt så, att svårigheterna att bedöma inåtvända elever leder till att ett utåtriktat beteende blir mer eftersträvt i skolan, eftersom de helt enkelt är lättare att bedöma. Det utåtriktade och synliga beteendet blir idealet.

6.5 Slutsatser

Jag tror att de flesta lärare har en ambition att anpassa efter varje individ och göra sitt absolut bästa för att de ska få komma fram på bästa sätt. Ett generellt synsätt verkar dock finnas, som jag anser tyder på ett ensidigt perspektiv kring vad tysthet kan innebära. Detta baseras på majoriteten av lärarnas beskrivningar kring vad de tänker när de hör ”introvert”. De flesta beskrivningarna verkar vara baserade på tolkningar snarare än något som skulle kunna kopplas till, enligt forskning, introverta egenskaper.

Det finns också en koppling till detta i hur lärarna vill göra för att anpassa efter varje individ i klassrummet. Även om ambitionen säkerligen är att följa sitt uppdrag, att alla elever ska få en möjlighet att visa sin potential, så anser jag att många av deras exempel trots allt är anpassade

efter extroverta personlighetsdrag där utgångspunkten, eller målet, är att ta mer plats. Jag ser därför att det är av stor vikt att kunna mer om olika personlighetsdrag och vilka verktyg och förutsättningar som fungerar bäst för de olika, för att inte gå miste om olika elevers potential; ”Everybody is a genius, but if you judge a fish by its ability to climb a tree, it will live its whole life believing that it is stupid” (Albert Einstein).

Brist på tid, stora klasser och fokus på kursplan och betygsättning kan rimligtvis också vara faktorer som spelar in och försvårar situationen att lägga tid och energi på vissa elever, precis som en av lärarna lyfte fram i undersökningen. Vad denna lärare betonade var att det i första hand handlade om detta snarare än personlighetsdrag, och att de elever som ligger i riskzonen för att inte bli godkända helt enkelt är de som får mest tid och energi. Det förklarar dock inte varför majoriteten av lärarnas inställning är att uppmuntra ett extrovert beteende, mer än att det då skulle underlätta ur bedömningsynpunkt. Det anser jag i så fall är fel, eftersom förutsättningarna i klassrummet inte ska behöva tvinga introverta att bete sig mer extrovert, för att underlätta situationen för läraren.

I skolan kände jag mig lite som den fisken Einstein beskriver, eftersom jag hela tiden upplevde att det mesta man skulle göra var anpassat efter en mer extrovert personlighet. Jag kände mig dock inte dum. Men jag fick aldrig komma till min rätt, precis som många andra introverta personligheter. Jag ser det därför lite som mitt uppdrag att upplysa om introversion och extroversion, och den forskning som faktiskt finns kring detta.

REFERENSER

Lgy11 (2011) *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket

Lgr11 (2011) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket

Lagercrantz, Agneta (2012, 28 augusti) Personligheterna har vi med oss från födseln. *Svenska Dagbladet* hämtad 21 juli 2015 från <http://www.svd.se/personligheterna-med-oss-fran-fodseln>

Onäng, Marie (2014 4 december) Tio tips för kundenkäten. *Säljaren* hämtad 21 juli 2015 från <http://www.saljarnas.com/Saljaren/Arkiv/Artikelarkiv/2014/Nummer-6/Lar-kanna-kunderna-med-gratis-webbenkater/>

Rauch, Jonathan (2003 mars) Caring for you introvert. *The Atlantic* hämtad 21 juli 2015 från <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2003/03/caring-for-your-introvert/302696/>

Sjöberg, Lennart (2013 april) Myers-Briggs-testet – en sällskapslek. *Psykologitidningen* hämtad 21 juli 2015 från [http://spf.inse.com/spf/textarkiv.nsf/UNID/172EEF9738EDC534C1256F4E004A93E1/\\$FILE/0413_myers_briggs.pdf](http://spf.inse.com/spf/textarkiv.nsf/UNID/172EEF9738EDC534C1256F4E004A93E1/$FILE/0413_myers_briggs.pdf)

Stark, Linda (2013 9 juli) Olika personligheter behövs i vår värld. *Sydsvenskan* hämtad 21 juli 2015 från <http://www.sydsvenskan.se/inpa-livet/olika-personligheter-behovs-i-var-varld/>

Södergren, Karin (2013 25 januari) Inåtvända får högre betyg - Samvetsgranna, introverta och ångestdrivna elever får högre betyg än nyfikna och socialt öppna. Detta missgynnar ofta pojkarna. *Lärarnas Nyheter* hämtad 21 juli 2015 från <http://www.lararnasnyheter.se/lararnas-tidning/2013/01/25/inatvanda-far-hogre-betyg>

Wagele, Elizabeth (2006) *The happy introvert – A wild and crazy guide for celebrating your true self*. Berkeley: Ulysses Press

Internetkällor

Cain, Susan (2012) *The power of introverts* [Audio/Video] hämtad 1 Maj 2015 från <https://www.youtube.com/watch?v=c0KYU2j0TM4>

Jonkman, Linus (2012) *Din personlighet är din styrka* hämtad 14 december 2014 från <http://www.linusjonkman.com/?tag=femfaktorteori>

Jonkman, Linus (2014) *16 introverta tips – till den extroverta chefen* hämtad 15 december 2014 från <http://www.linusjonkman.com/?p=4174>

Jonkman, Linus (2014) *Föräldrar - Varför uppmanar ni era barn att ta plats?* hämtad 2 Maj 2015 från <http://www.linusjonkman.com/?p=4459>

Psykologiguiden (2015) *Psykologilexikon* hämtad 27 maj 2015 från <http://www.psykologiguiden.se/www/pages/?Lookup=amygdala>

Psykologiguiden (2015) *Psykologilexikon* hämtad 28 maj 2015 från <http://www.psykologiguiden.se/www/pages/?Lookup=limbiska%20systemet>

Stenberg, Risberg, Warkentin, & Rosén, (1990) *Forskning – Beskrivning av några områden* hämtad 14 december 2014 från <http://www.gstenberg.se/forskningsoeversikt>

Stenberg, Wendt & Risberg (1993) *Forskning – Beskrivning av några områden* hämtad 14 december 2014 från <http://www.gstenberg.se/forskningsoeversikt>

Hammer, Allen L (2012) *Myers-Briggs Type Indicator Teamrapport - Europeisk utgåva*. hämtad 3 Maj 2015 från

<http://www.assessio.se/wp-content/uploads/2014/04/MBTI-Teamrapport.pdf>

BILD:

Hämtad 14 december 2014 från Linus Jonkmans (2014) hemsida

<http://www.linusjonkman.com/?p=4174>

BILAGOR

Enkät

Din syn och upplevelse som lärare av elever i skolan
-----

1. Ange mailadressen du fick enkäten till (är endast en identifikation för att jag ska kunna hålla lite koll på vilka som svarat på enkäten, du kommer att vara fullständigt anonym i undersökningen)

2. Inom vilket/vilka ämnen samt årskurs/årskurser arbetar du?

3. Vad är de första egenskaperna du tänker på när du hör begreppet "introvert"?

4. Vad är de första egenskaperna du tänker på när du hör begreppet "extrovert"?

5. Upplever du som lärare att vissa/någon av dina elever är till större delen tyst och/eller känner sig obekväma med att vara i fokus i klassrummet?

Ja

Nej

6. Om ja på fråga 5; Hur upplever du som lärare de elever som är till större delen tysta och/eller känner sig obekväma med att vara i fokus i klassrummet?

7. Om ja på fråga 5; Tänk dig en situation där du upplever detta i ditt klassrum. Ge ett exempel på vad du själv tycker att du behöver/vill göra i en sådan situation?

8. När det kommer till att vara utåtriktad/inåtvänd, upplever du som lärare att du vill uppmuntra eleverna att vara åt något särskilt håll?

Ja, jag försöker att uppmuntra eleverna att <u>vara utåtriktade</u> i klassrummet	Ja, jag försöker att uppmuntra eleverna att <u>vara inåtvända</u> i klassrummet	Nej, jag försöker inte att uppmuntra eleverna åt att <u>vara varken utåtriktade eller inåtvända</u>
☐	☐	☐

Utveckla gärna ditt svar här

9. Tror du att det är lika lätt/svårt för inåtvända och utåtriktade elever att visa sin potential i de redovisningsformer som råder i ditt klassrum?

<u>Jag tror inte det har någon betydelse</u> när det kommer till att visa sin potential i klassrummet	Jag tror det är <u>lättare för inåtvända</u> elever att visa sin potential i klassrummet	Jag tror det är <u>lättare för utåtriktade</u> elever att visa sin potential i klassrummet
☐	☐	☐

Utveckla gärna varför du tror det

10. När det kommer till skolans styrdokument, upplever du att det är lika lätt/svårt för inåtvända och utåtriktade elever att uppnå målen?

Jag upplever att det är lättare för <u>utåtriktade elever att uppnå målen</u>	Jag upplever att det är lättare för <u>inåtvända elever att uppnå målen</u>	<u>Jag upplever inte att det har någon betydelse</u> om man är inåtvänd eller utåtriktad
☐	☐	☐

Utveckla gärna varför du tror det

Kungl. Musikhögskolan
i Stockholm
Royal College of Music
Valhallavägen 105
Box 27711
SE-115 91 Stockholm
Sweden

+46 8 16 18 00 Tel
+46 8 664 14 24 Fax
info@kmh.se
www.kmh.se